

Realisztikus öröklét

Beszélgetés Zsille Gábor költővel

Zsille Gábort sokféleképpen ismerhetjük, hiszen egyszerre több irányból közelít az irodalomhoz. Költőként, íróként, a lengyel költészet szakértőjeként és szerkesztőként is egy cél vezérli: hogyan örökítse át és meg a porcelán mulandóságot. Új kötetében, az *Örökség, mulandóságban* költői énjét látszólag ugyan sutba dobja, és előtérbe kerül publicista, író, gondolkodó attitűdje, de amint belemélyedünk a könyvbe, és sorra olvassuk tárcáit, esszéit, kritikáit, rá kell jönnünk, hogy a prózai szövegek mögött ott a költő is, a képzelettel játszó és a valóságos, a lírai és az örök: egyszerre, egyenrangúan.

– *A könyvtárban ülsz, elmélkedsz: vajon hányan olvasnak könyvet ma, hányan szeretnek elmerülni mások fantáziájában? Egy vers, egy novella kihez jut el, és főleg: kinek mond valamit?*

– Azt hiszem, a könyvtár minden költő emblematisz munkahelye. Nem a köztudatban élő értelemben, miszerint a költőnek a könyvtárban kell verset írnia a gondolatairól – Vörösmarty után szabadon –, hanem az olvasás színhelyeként, annak szellemében, hogy a költő munkájának 90 százaléka az olvasás. Szerintem a költőnek azért kell a könyvek közé telepednie, hogy mások műveit olvassa. Amikor pedig könyvtárról beszélek, elsősorban néhány gazdag, izlésem szerint válogatott könyvespolcra gondolok: vagyis egy házi könyvtárra. Persze, romantikus képzetek is élnek bennem: látni vélem Berzsenyi könyvtárszobáját Niklán, Kazinczyét Széphalmon, nemkülönben Szabó Dezső vagy Márai faltól falig polcait a Krisztinavárosban. Nagy belmagasságú pesti lakásomat igyekeztem úgy berendezni, hogy minden irányból könnyen leemelhető könyvek vegyjenek körül – megbecsült elődeim és kortársaim gondolatai. Hátborzongatóan izgalmas belegondolnom, hány és hány gondolat bújlik meg

bennük, s azok milyen elképesztő szellemi utakat járnak be...

– *Talán természetes is lenne, hogy minderről Borges Bábeli könyvtára jusson eszembe, na de ott minden könyv azonos. Ha ezt a bábéli gondolatot átfordítjuk, a könyvtárad (vagy épp az enyém) a végtelenség érzését keltheti életre, azt, hogy (szinte) végtelen számú gondolatból, végtelen mennyiségű sorból meríthetünk ihletet, energiát, szépséget. Ez egy állandó készlet, leemelni egy könyvet, inspirációt meríteni belőle...*

– Mondok egy példát. Még 2003 tavaszán szerkesztettem és előszóval láttam el egy posztumusz verseskönyvet, egy hivatalosan sohasem jegyzett költőnő, Paulinyi Zsuzsanna kéziratából, aki harminchárom évesen öngyilkos lett. A kötet kis példányszámban jelent meg Budapesten. Egy év elteltével levelet kaptam Szarvasról, egy számomra teljesen ismeretlen nőtől. Arról értesített, hogy bement a helyi városi könyvtárba, megállt a terem közepén, csukott szemmel kétszer körbefordult, majd kinyújtotta a karját, és vakon addig ment, amíg meg nem érintett egy könyvet a sok ezerből. Akkor kinyitotta a szemét: Paulinyi posztumusz kötete volt. Kikölcsönözte, és e tragikus költészet rajongója

lett. Majd kinyomozta az elérhetőséget, hogy mindezt a tudomra adja.

– *Örökség, mulandóság című új köteted, amely áprilisban jelenik meg a Magyar Napló gondozásában, mintha egy könyvtárban született volna – vagy inkább egy patinás kávézóban, ahol ügyelnek arra, hogy a forró fekete mellé kerüljön egy kis pohár víz és egy darab keksz is. Költő vagy, mégis, mintha ezek a kis- és nagyszék, beszélgetések, elmélkedések vezetnének és lepnének el téged, amikor az irodalmi közéletből néha ki- és elbújsz. Zsille Gábor a hosszabb szövegekben találja meg és érzi jól magát?*

– Erről Csoóri Sándor mondata jut eszembe, a saját kezűleg válogatott verseskötetéhez fogalmazott előszavából: „Az anyag rendezésekor arra gondoltam: mindig csak verset kellett volna írni.” Gyakran gondolok erre, azzal a félelemmel, hogy húsz év múlva majd én is ezt fogom érezni. Elfogadom véleményed, ám elsősorban költőnek tartom magam. Pontosabban: elsősorban költő szeretnék lenni. Ugyanakkor tény, hogy otthonosan érzem magam a publicisztikában, a rövidebb lélegzetű esszékben, tanulmányokban. A novellákban már nem – eddigi

pályám során csak kettőt-hármat írtam –, nem gyakoroltam be magam kellőképpen. Regényt szívesen írnék, van is egy évtizedek óta dédelgetett témám, plusz egy határidős ösztöndíjam az NKA-tól. Csak hát pokoli nehéz megteremtenem hozzá az alkalmas időt, nyugalmat.

– *A nagybetűs Idővel mégis jól megférhettek, hiszen rengeteget alkotsz és dolgozol. Sok mindenre jut időd, a könyv is erről tanúskodik.*

– Igen, de valamit valamiért... Ezt a sok és sokrétű munkát csak úgy végezhetem, hogy nem nősültem meg, nincs gyerekem. Öntörvényű irodalmi életmódom nyilvánvalóan a párkapcsolatom rovására is megy: aligha lehet szokványos, hétköznapi értelemben „normális”. A szabadnak hitt művészet nem feltétlenül szabad – vagy ha mégis az, annak elég nagy ára van. Persze, nem akarom sajnáltatni magam, mert összességében jól van ez így.

– *A költészet és a publicisztika mellett súlyozottan van jelen életedben a lapszerkesztés, ami egy újabb külön szakma. Nálad – úgy tűnik – ezek remekül összeegyeztethetők, sőt, kiegészítik egymást.*

– A tárcák, cikkek, kisesszék írása lassan húsz éve állandó feladatomban, amelyet hűségesen ellátok. Így alakult, és örülök ennek. Az ezredfordulón, még Krakkóban élve, az Új Ember hetilap tárca-szerzője lettem: *Krakkói jegyzetek* című rovatommal kéthetente jelentkeztem. 2004-ben, krakkói életem végétével *Hangulatjelentések* címmel lett önálló rovatomban ugyanitt, majd azt követte 2008-tól a *Séta utca*, szintén kéthetente. 2010-ben rovatvezető szerkesztő lettem a lapnál, és három éven keresztül hetente négy-öt cikket

írtam, rendületlenül pörgetve a mókuskereket. Egy másik rovatomban is indult 2010-ben: a Magyar Fórum hetilap felkért, hogy minden héten írjak nekik fél kolumnát a lengyel–magyar kapcsolatrendszeréről, közéleti aktualitásokról, *A Visszatulától a Dunáig* címmel. Hetente fél kolumna elég sok... Ezt a feladatot nyolc éven keresztül elláttam, soha egyetlen hetet sem hagytam ki. Azt hiszem, ez egyfajta sajtótörténeti csúcspont – legalábbis nem gyakori, hogy egy rovatomban ilyen sokáig viszem a szerző. Idén februárban berekesztettem ezt a rovatot, ugyanakkor nagy örömmel munkatársam lettem a frissen indult *Olvasat* című világhálós lapnak. Minden hétfőn megjelenik ott egy

tárcám, és a szerkesztők (Erős Kinga, Rózsássy Barbara) nagyvonalúságának köszönhetően szabadon választhatom a témákat. Tehát a publicisztika folyamatosan kíséri a pályámon, nyilvánvalóan formálja a gondolkodásom és az íráskészségem – és ezt cseppet sem bánom.

– *Tárcáidban a maradandó értékek vetekednek a felejthetőekkel. Néha az előbbieket, néha az utóbbiakat győzedelmeskednek, de szinte úgy, mintha Dosztojevszkij A játékos című ördögi kisregényének cselekményét a francia Yann Tiersen zongorázná el nekünk. Vajon te is könnyedén, mondhatni, könnyűzenészként éled meg a történeteidet, kitalálásukat, megírásukat?*

Simon Adrival Hernádkakon, Vass Tibor Kertfesztiválján, 2016 augusztusában

Avagy – bármilyen könnyednek is tűnnek – sokáig csiszolod, pontosítod, tökéletesíted őket?

– Általában nem írok könnyen, sokat csiszolgotam a mondataimat. Munkál bennem a tökéletesség vágya. Talán pontosabb, ha így fogalmazok: próbálok igényes lenni. Olvasószerkesztő szemmel közelítek minden szöveghez, a sajátomhoz is – ez egyszerre áldás és átok. Áldásnak minősül akkor, ha a Magyar Napló számára küldött szövegeket gondozok, vagy különböző könyvkiadók megbízásából kéziratokat. Am határozottan átoknak érzem, hogy a boltokban vagy az utcán is minden feliratot szerkesztői szemmel olvasok, és persze rengeteg hibát találok. Elég idegesítő, hogy még a polcra találok levett tejtermék ismertetőjét is korrektúrázom – mellettem álló kedvesemnek sorolva az észrevett helyesírási hibákat, magyartalanságokat. Még szerencse, hogy kedvesem, Simon Adri szintén költő és olvasószerkesztő. Kizárólag ennek köszönhető, hogy még nem bolondult meg miattam. (Bár ha Adrit kérde-

zed erről, azt fogja mondani, hogy már rég megbolondult miattam.) Amúgy ő is minden feliratot korrektúráz, és ő is megosztja velem az észlelt hibákat. Remekül elszóraztatjuk egymást... Visszatérve: elég nehezen, lassan írok – viszont ezt a bajomat gyakran orvosolja a lapzárta. Nagy igazság, hogy a legjobb múzsa a határidő...

– *Az Örökség, mulandóság nemcsak az elmúlt évekből, de az elmúlt két évtizedből válogat írásokat. Egy 2006-os tárcádban (Nimfa) egy baráti társaságba érkezel, ahol költők beszélgetnek bor mellett teológiáról, világháborúról, evolúcióról, szerelemről. A 2012-es Pázmány és EVÁban arra a kérdésre, hogy „összejárnak-e még a tollforgatók”, a válasz: „ilyesmi olyan ritka, mint a fehér holló”. Lehet, hogy már hat év elteltével mindannyian magunkra maradtunk? Vagy magunkra hagytuk magunkat?*

– Igen, az Örökség, mulandóság anyagát az elmúlt két évtizedben írt publicisztikáimból válogattam. Húsz tárcá, tizenkét esszé, hét recenzió kapott benne helyet,

továbbá tizenkét másokkal készített interjú, illetve három velem készült beszélgetés. A húsz tárcát körülbelül kétszázból választottam ki, a hét recenziót mintegy ötvenből – a másokkal készült tizenkét interjút pedig több mint százötvenből. Az Új Ember számára három éven keresztül heti rendszerességgel készítettem kulturális interjúkat. Talán ebből is látható, hogy számomra fontos az irodalom közösségi jellege. Fontos, hogy költőként recenzens és közéleti publicista is legyek, beszélgetéseket készítssek a kollégáimmal – vagyis figyeljek másokra. A szerkesztés szintén napi szintű szolgálat. Apopó, a műfordítás is ezért lényeges: széttekinteni a világban, önzetlenül szolgálni egy másik nép költőjét.

Sajnos nem tapasztalom, hogy a mai költő- és íróársadalom egysegesen osztozna velem ebben a buzgalmamban. Inkább azt látom, hogy „minden egész eltörött”: kevés költő vesz részt a közös ügyekben, nehéz mozgósítani őket. Valóban megritkultak a közös kávéházi vagy éppen sörözői esték, összerándulások. Mindenki rohan a dolga után, próbálja menedzselni magát. Nem olvassuk fel egymásnak új kéziratainkat, mert nincs rá se idő, se figyelem. Nagy bánatom, hogy a költészet napján minden évben megrendezett Versmaratonon a fellépő költők nem hallgatják meg a következő turnus költőit, elrohannak. Ez nyilván kortünet. S persze én sem vagyok külön a többieknél: én is sietek, engem is nyomaszt a sok határidő, a megválaszolandó levelek özöne.

– *Gombos Péter olvasáskutató szerint a kétezres évek közepén a teljes lakosság 60 százaléka egy könyvet sem olvasott egy évben,*

ma ez az arány 50 százalékra csökkent.

– Nincsenek illúzióim, olvastam a kimutatást a magyar társadalom olvasási szokásairól. Erről az első gondolatom az, hogy lesz ez még sokkal alacsonyabb is... Ezt két érveléssel is alátámaszthatom. Az egyik, hogy a hétköznapi magyar valóságban nem nagyon látom a szépirodalmi kötetek vásárlórétegét – sem a jelenlegit, sem az eljövendőt. Másik érvelésem az, hogy a hagyományos, azaz kézbe vehető, nyomdaillatú könyveket olvasó nemzedék idős, de legalábbis középkorú. Évek óta tapasztalom: ha bármilyen irodalmi rendezvényre megyek, a teremben én vagyok a legfiatalabb. Körülöttem ősz fejek ülnek, egy-két kivételtől eltekintve csak nyugdíjasok. Az ország elég sok pontján megfordulok, de egyszerűen nem látom a szépirodalom hűségesebb közönségének utánpótlását.

– Téged mennyire érint ez? Szeretnéd, ha megtelnének a könyvtárak, a könyvesboltok? Vagy jó úgy, ahogy most áll a dolog, ahogy – könyv nélkül, csupaszon – megteremtettünk?

– Nemrég fogalmaztam meg egy kisebb cikkemben: az irodalom (és általában a kultúra) nem tömegmozgalom, hanem egy elit klub. Továbbá: lehet, hogy nem vagyunk sokan – de mindig éppen elegenden. Jobb híján efféle bölcsességekkel vigasztalom magam. Vagy nevezzem inkább önáltatásnak? Talán te is gyártasz magadnak hasonló mondatokat. Talán minden költő, író gyárt efféléket. Hiszen mi mást is tehetnénk?

– Az irodalomra és a művészetekre klasszikus szakmákként gondolok. Ha bútorjavításra van szükségem, asztalost hívok, ha csöpög

Adam Zagajewski lengyel költő padján a krakkói Körparkban, 2015 őszén

a csap, akkor a vízszelőt. Ha a lelkeimmel van valami, akkor verset veszek elő; ha drámát, vidámságot vagy akciót szeretnék, jöhet a próza. Ez lenne az ideális eset. Sajnos azt kell mondani, a lelkünk, szellemünk frissen tartására, bánatunk vagy épp örömünk feldolgozására nem fordítunk kellő időt, energiát. Nem sikerül ideálisan élnünk. Ez valószínűleg régen is igaz volt, és ma hatványozottan az.

– Alapjában egyetérték a meglátásaiddal, ám annyira tragikusnak mégsem tartom a helyzetet, mert ez a „teljes magyar lakosság keveset olvas” már nagyon régi nóta. Petőfiék arról panaszkodtak, hogy olvasóik túlnyomó része maga is költő. Kosztolányi egyik írásában felsóhajt: „Ha húsz olvasóm lenne...” Az is tény, hogy a Nyugat folyóiratnak az egész Kárpát-medencéből csak néhány száz előfizetője volt. Ha jól emlékszem az adatra, háromszázvalahány... És fájdalmasan szellemesnek tartom Márai egyik naplójegyzetét 1946-ból vagy ’47-

ből, amelyben rögzíti az újsághírt: a rendőrség letartóztatott egy minisztériumi tisztségviselőt, aki sikkasztott az állami kasszából, és a lopott pénzt arra fordította, hogy megvásárolta az ünnepi könyvhét összes újdonságát. Márai hozzáteszi, nem szó szerint idézem: De jó, most már végre tudom, hogy a könyvhéten ki vette meg tőlem azt az egyetlen példányt!

– Négy évig Krakóban éltél. Új könyvedben az Esszék fejezet első darabja az Örökség, amelyet ott írtál. Meséltél róla korábban, de a sorokból is kiderül: ez az örökség (vagy kettő?) vezetett végző soron Lengyelorszáig, hozott közel a lengyel írókhoz, költőkhöz, és egyben távolított is el (lásd a Kedves Hazám! című írást) Magyarországtól. Lengyelországban egy romantikus értelemben vett szellemi kánaánban találtad magad: megismerkedhettél korunk lengyel irodalmi legendáival, megtanultad nyelvüket, azóta is fordítod őket. Tehát csudás döntésnek bizonyult, elképesztő távlatokat nyitott meg előtted.

– Igen, anyai nagyapámtól, aki 1956-ban elhagyta Magyarországot, egy csinos dollárösszeget örököltem, és ennek köszönhetően költözhettem négy évre Krakóba. Tökéletesen találóan mondod: egy romantikus értelemben vett szellemi kánaánban találtam magam. Megismerkedtem a lengyel kulturális elit tagjaival, jártam az ott-honukban, interjúkat készítettem velük, fordítottam műveiket. Olyan nagyságokról beszélek, mint Andrzej Wajda, Sławomir Mrożek, a Nobel-díjas Wisława Szymborska és Czesław Miłosz, a Nobel-várományos Adam Zagajewski. Felülmúlhatatlan szabadegyetem ez egy huszonéves, pályája elején járó költőnek! A döntés, hogy Krakóban éltem fel a teljes örökségem, mindenképpen helyesnek bizonyult. Hiszen így megismertem egy közel negyvenmillió lakosú ország nyelvét, kultúráját és lelkét, és tizenhét kötetnyi műfordítást jelentettem meg a lengyel irodalomból. Ha annak idején tőzsdézni kezdek az örökségemből, vagy céget alapítok, az egész befektetés már régen kámforrá vált volna – a négy krakkói évemet és azok irodalmi gyümölcseit viszont senki sem rabolhatja el tőlem.

– *Én csak irigykedésemnek adhatok hangot, te viszont több kötetnek adtál: a legutóbbi éppen erről, a lengyel–magyar barátságról szól, amelynek a részévé válhattál* (Lengyel kultúrkincsek, Széphalom Könyvműhely, 2016). *Két évvel korábban, 2014-ben pedig Krakó arcai címmel* (Kráter Műhely, 2014) *készítettél egy rendhagyó antológiát is, három lengyel költő versei mellé a saját krakkói témájú szövegeidet illesztve. Életműved számottevő részét teszik ki a (túl)nyomórészt lengyel*

műfordítások. Hogyan hat rád ez a kultúra? Mit tanított neked, és mit taníthat nekünk a lengyelség?

– Erről csak röviden szeretnék beszélni, mert óriási téma, és könnyen belefeledkezem. Nem szándékom lobogtatni a politikai korrektséget, azaz a *píszít*, mert álságosnak tartom – de kérdésednek csak arra a részére felelhetek, hogy nekem mit tanított a lengyelség. Magyar csoportok számára nyújtott krakkói idegenvezetésem során megtapasztaltam, hogy a lengyelekből mindenkinek más és más lehet fontos, a vallási és politikai irányultsága alapján. Nekem életre szóló élményt nyújtott a lengyelek vallásossága. Ezt úgy is fogalmazhatom, hogy Lengyelország nagyon jót tett a katolikus lelkemnek. Különösen a krakkói domonkos templom, ahová vasárnaponként misére jártam. Elképesztő közösségi érzés volt több ezer egyetemista között imádkozni, mozogni a liturgikus térben. Vagy csak nézni őket, a méltóság-teljes összeszedettségüket, ahogy szentáldozáshoz járulnak, térdet hajtanak. A katolikus vallás és a hazaszeretet erős, bizonyos értelemben a politikum fölötti nemzeti egységet teremt a lengyel társadalomban, és ezt enyhe szomorúsággal figyeltem – egy olyan nemzet fiaként, amelynek tagjai gyakran széthúznak. Szintén maradandó élmény volt megtapasztalni szolidaritásukat, amely elevenen áthatja a társadalmukat. Kamaszéveim óta kedves költőm, Czesław Miłosz egyik mondata iránytűm lett: „A világ gyönyörű. Ugyanúgy tükröződik mások szemében, mint az enyémben, és ez a testvériség.”

– *Az Örökség, mulandóság olvasásakor rajzok elevenednek meg:*

helyek, városok vázlatjai, színes térképpontok, egy-egy kiugró templomtorony keresztje vagy egy furcsa alakú kő, amelyről talán a közeli település kapta a nevét. Olykor egész a középkorig visszanyúlhatnak a szavak, és én már-már dokumentumfilmet látok bele az írásokba (Zamárdi; *Miért nem vagyok Miskolcra Zoltán?*; VII. kerület, Dózsa György út 58.). *És egyszerre azt veszem észre, hogy minden messzi pontnak, minden toronynak vagy kőnek hozzád lesz köze, ott lakott édesapád, amott nagyapád, vagy épp te, a Ráday utca krakkói végén* (Október huszonötödike, Ráday ucca, fél hatól hétig). *Minden történetben ott vagy, mindet te rajzolod, és én egyszerre úgy érzem, mindben helyem van nekem is. Szándékolt ez az erős személyesség az írásaidban, ez egyfajta munkamódszer?*

– Bevallom, ezt így magamnak még nem fogalmaztam meg. Arra viszont rendszeresen gondolok: irodalmi tevékenységemben nagyon fontos a személyesség. 1998 derekán megkértem Faludy Györgyöt, olvassa el első verseskötetem kéziratát. Néhány héttel később dicsérő szavakat mondott róla, sőt, előszót is írt hozzá – viszont tett egy bíráló megjegyzést: „Nem elég személyes. A költészetben ennél százszor többet kell adnunk önmagunkból.” Azóta is szem előtt tartom a tanácsát. Egy másik fontos munkamódszerem a figyelem. Úgy vélem, ez minden költő munkaköri kötelessége: figyelmesen szemlélni a környezetünket, észrevenni az apró, jelentéktelennek tűnő, védtelen részleteket – és közel hajolni hozzájuk, védelmezni őket. Emlékszem, tíz évvel ezelőtt nagyon meglepődtem, amikor idősebb költőtársaim-

mal sétáltam Hódmezővásárhely főutcáján. Egy béka ugrált előttünk a járdán – ám kora áprilisban, egy város forgalmas központjában, a betontengeren ezt egyedül én találtam érdekesnek, a többiek éppen csak odapillantottak. Így hát magánakcióba kezdtem. Lehajolni egy kiszolgáltatót békához, percekig kézben vinni egy füvesbokros területig, s ott útjára engedni: költészet.

– „*A költők fölöttébb fontosnak tartják / a különféle díjakat és a sikert, / miközben minden áldott ősszel / könnyek potyognak a pompás fákról*”, írja Zagajewski az Egy kínai költemény című, általad fordított versében. Te leírod az esszédben (Kedvenc krakkói költőm): *Zagajewski arra kért, hogy felejtsd el a díját, amit éppen akkortájt kapott, amikor találkozottok. A neked adományozott díjak módosították pályád irányát?*

– Bella István mondta nekem egy alkalommal: „A díjakat első sorban adják, és csak másodsorban kapják.” Tehát nincs olyan, hogy egy díj nekem jár – ha bármit is kapunk, azért legfőljebb csak hálásak lehetünk. A díjakat nem föltétlenül azok kapják, akik igazán megérdemlik, hát annál nagyobb öröm, ha egy díj méltó kézbe kerül. Két évvel ezelőtt egy idősebb költőtársam szájából hallottam: „Csak az a díj létezik, amit az ember saját magának kitapos.” Ez förtelmesen hangzik. Még szerencse, hogy én ezt éppen ellenkezőleg tapasztaltam. Amikor 2008 lelegején Vasy Géza írószövetségi elnök behívott a székházba, leülte a szobájában, és azt mondta: „Az érdi önkormányzattal közösen alapítottunk egy új díjat, Bella Istvánról neveztük el; most pedig fogd meg jó erősen a karfát, mert

A József Attila-díj átvétele a Vigadóban, 2015. március 13-án

ezt a díjat idén te kapod”, szóhoz se jutottam a csodálkozástól. Hogyan is tapostam volna egy olyan díjért, amelynek a létrehozataláról se tudtam, hát még a kuratórium összetételéről, hogy bárkit is korrumpáljak? Amikor öt évvel később kivettem egy borítékot a postaládámból, és a levélpapíron azt olvastam: „A Tokaji Írótabor irodalmi nagydíját ebben az évben Önnek adjuk”, első gondolatom az volt, hogy ez valami vicc. Azt hittem, Lackfi János írta, mert egy időben kamu levelekkel ugrattuk egymást, például ő küldött nekem egy hamisított katonai behívót... Persze, nem vagyok vak – látom, egyes költők milyen hányingert keltő módon taposnak ki maguknak díjakat, hogyan manipulálnak vagy éppen zsarolnak kurátorokat, üzenetnek és fenyegetőznek és lobbiznak. Erről inkább nem is mondok most többet, mert a lapszerkesztőnk úgyis kihúzná, a jóhiszemű olvasót pedig kiábrándítanám. Szerintem díjat kapni akkor jó, ha őszintén örülünk neki – márpedig hogyan örülhetnénk

őszintén annak, amit hónapokon keresztül szerveztünk és kapartunk magunknak, minden döntéshozót befolyásolva?

– *A díjak felszabadítottak, vagy inkább lekötöztettek?*

– A díjak felszabadítottak, hiszen azt üzenték: jó úton járok, értéket képviselek. Ráadásul pénz is érkezett velük, ideiglenes létbiztonságot nyújtva. A díjak ugyanakkor lekötöztettek, de csak jó értelemben: 2008 óta minden évben elutazom Érdre a Magyar Kultúra Napján, a Bella István-díj ünnepségére; 2013 óta minden nyáron jelen vagyok a Tokaji Írótaborban. Ezek jóleső szellemi közegek, megtisztelő kötelékek.

– *Körülveszik kötetbeli írásaidat a versek, átölelnék téged és a gondolataidat. Altatódalt sügnak, és ébresztőt harsognak kedvenc költőid. A te nagy díjad (sok más csudás és hivatalos és fontos mellett) vajon az lehet, hogy e költemények és az őket írók közt emelkedsz egyre, pontosítod a múltad, és éled – romantikusan a javából – az életed?*

Bövényfűves vodkás koccintás Csontos Jánossal Krakkóban, 2016 májusában

– Legalább másfél évtizede pontosan ezt gondolom: kedvenc költőim burkot vonnak körém, társaságuk a legszebb kitüntetés. Olyan szépen írja Czesław Miłosz, saját fordításomban idézem: „Belegondolnom is édes, hogy társuk voltam egy kutatóúton, mely / századok múltával sem zárul. / Egy kutatóúton, mely nem az aranyapjút vagy az eszményi formát / cserkészi, mégis oly fontos, akár a szeretet.” A számomra oly fontos, már eltávozott költőkről pedig azt gondolom, Adam Zagajewskit idézve: „Hallgatag testvéreim vagyatok, / holtak. / Nem feledlek beneteket soha.”

Nagyra becsült költőim a marandóság, a szellemi öröklét esélyét kínálják számomra. Ám ez az örökkévalóság nagyon is valóságos, kézzelfogható: bármikor leemelhetem a könyvespolcomról. Ennél realiztikusabb öröklétet bajos találni.

– *A Beszélgetések velem című fejezetben rengeteg, a pályádat érintő kérdésre válaszolsz, többek*

között Csontos János, Botz Domonkos is faggat. Magam bajban vagyok ezzel az interjúval, amikor újabb kérdéseket próbálok előcsinolni kútfejemből, sokéves ismeretségünkkel a hátunk megett, és természetesen vállalkozásom nem is sikerülhet igazán, hiszen életedből már minden fontos momentumot feltártál – nekik, másoknak. Aztán csak azon járatom az agyam, hogy egy író, költőt mégiscsak az írásairól lehet feltétel nélkül fel- és megismerni. Így most arra kérlek, citáld be az interjúba egy olyan költeményed, szövegrészleted, amelyről úgy érzed, elmondja, ki is vagy valójában!

– Először is, szerintem egyszerű kérdéseket csiholsz elő kútfejedből... Ami pedig az önjellemző citálást illeti, egy régi versem nyújtom át. Tartozik hozzá egy kis felvezetés. Tizenhat éves voltam, amikor egy osztálykiránduláson, valahol Palócföldön belém villant, és ki is mondtam: úgy szeretnék élni, hogy ha megpillan-

tok egy dombot, és kedvem támad fölmenni a tetejére, akkor fölmegegyek, és kész. A köznyelv az ilyen alakokat életművészeknek nevezi... Azóta folyton próbálok így élni, többé-kevésbé megvalósítva az álmom. *Napló, 1994-ben* című versem is ennek jegyében írtam:

*Egy szombat reggel,
mert eszembe jutott,
ébredés után a főtérre mentem,
a legdrágább kávéházba,*

*s mert enyhe
október volt, a teraszra rendeltem
sorban svájci kiflit, kakaót, japán
tortát meg kávé,*

*s ez oly egyszerű volt,
akár sóhajítani, vagy akár az ősz,
a délelőttbe forduló város, a
tarka, benépesülő utcarészlet,
a sikongó, vetemedett síneken
tízpercenként eldöcögő villamos,
mint Pessoa városából egy szelet –
és semmi, de semmi több.*

*Így volna jó:
most menjünk oda, mondanám,
és mennék.*

Lábjegyzetként fontosnak érzem hozzátenni: életművészség ide vagy oda, szellemi útjaimat igyekszem tudatosan járni, annak fényében, hogy a rám bízott talentummal gazdálkodnom kell, s hogy életem nem kusza véletlenek sorozata – sokkal inkább értelem, elkötelezettség, alkotás.

– *Írásaidban elemző személyiségnek tűnsz. Ez a tulajdonság nagyon jól jöhet akkor, ha más alkotók szövegeiben mélyedsz el. A kötet jelentős részében szerepelnek ilyen, az alkotótársakhoz fűző, szoros kapcsolatot jelző beszélgetések, és róluk szóló elmélkedések a köteteiken, verseiken keresztül. Bár a kilencvenes években még gőzerővel működő irodalmi műhe-*

lyek megszűntét a mai napig sokan fájlatják, megfelelő nyitottsággal, figyélssel a költő mindenképpen rátalálhat a csak neki szánt, neki jó közösségre, ahol akár a modern kor eszközeivel, akár a hagyományos módszerekkel diskurzusra, tudásra, és főleg: törődésre talál. Erre erősítesz rá szerteágazó irodalmi rálátásoddal.

– Nagyon örülök, hogy így látod, mert pontosan erre törekszem: minél szélesebb rálátással gondolkodni a kortárs irodalomról. Elsősorban a költészetéről, mert költőként, műfordítóként, szerkesztőként és recenzensként is a versekre összpontosítok. Na jó, publicista-ként valamelyest a szépprózára és a közéletre is. A tavaly negyvenkét évesen meghalt Dukay Nagy Ádám egy szerzői estem moderátoraként úgy fogalmazott: „Zsille európai összefüggésekben gondolkodik a költészetéről.” Ezt a mondatot afféle irodalmi kitüntetésnek tekintem, halálomig megőrzöm. Remélem is, hogy az *Örökség, mulandóság* írásaiból kiérződik: immár több mint két évtizedes irodalmi pályám során igyekeztem figyelmesen közlekedni. Sok érdekes emberrel és ismerettel találkoztam, sok apró részlettel, s mindebből próbáltam a lehető legtöbbet megjegyezni. A lelkiileg-szellemileg gazdagító, megrendítő mozzanatokat már őszintén megírtam, és ebben a könyvben olvashatók. A megtapasztalt szégyenteljes részleteket: a pályatársi árulásokat, a túlfellett hiúság mesterkedéseit, az erőszakoskodást, a szerkesztői munka árnyoldalait pedig majd az emlékirataimban fogom őszintén megírni. Már ha megadatik.

– *Ez a könyv mintegy összefoglalása az ezredforduló utáni Zsille-munkásságnak. A válogatás teljes,*

Székelyhidi Zsolt szerzői estjének moderátoraként a Veranda Körben, 2014. február 24-én

és mégsem az, hiszen nem lehet az a verseid nélkül, amelyek ugyanúgy meghatároznak, együtt élnek veled. 2015-ben a Magyar Napló Kiadónál megjelent, válogatott és új verseket tartalmazó Össze című köteted után is születtek költemények. Mondd, hogy készül egy újabb verseskönyv, amit a közeljövőben kézbe kaphatok!

– Szívesen válaszolnám, hogy igen, de ez nem lenne igaz... Úgy érzem, leghamarabb 2019-ben jelenhet meg verseskönyvem. Bemutató versgyűjteményem 1998-ban, huszonhat éves koromban látott napvilágot. Utána négy kötet következett: 2002-ben, 2005-ben, 2009-ben és 2015-ben. Ebből jól látható, hogy átlagosan négyévente jön össze egy kötetre való versem: nekem ilyen az alkotói ritmusom. Jól megvagyok ezzel. Nem bánt, hogy sohasem voltam túlzottan szapora költő. Vannak pályatársaim, akik hallatlanul könnyen írnak, mint például Lackfi János vagy Vörös István – nincs ezzel semmi baj, ez alkat kérdése. Ám tovább is van, mondom még... Egy korábbi kérdésedben említetted azt az interjút, amelyet a tavaly tragikusan fiatalon meg-

halt Csontos János készített velem hat évvel ezelőtt a Magyar Napló számára. Akkor arról beszélgettünk, hogy alvó állapotú költő vagyok. Ez pontos megfogalmazás volt, mert 2010 és 2013 között az Új Ember hetilapnál húztam az igát, napi robotként interjúzva és cikkeket írva irodalmon túli témákról is, és ez szinte lehetetlenné tette a versírást. Öt évvel ezelőtt lekerült a vállamról ez a rabiga, visszatérhettem a versíráshoz – hanem kisvártatva Oláh János hívott versszerkesztőnek a Magyar Naplóhoz, és örömmel feleltem igennel, hiszen régi titkos álmom teljesült. Csakhogy a versrovat gondozásához munkakörileg társul *Az év versei* című antológia szerkesztése, amelybe önmagam berakni nem lenne túlon túl elegáns... Vagyis költőként újra alvó állapotba helyeztem magam. Más szavakkal: *Az év versei* szerkesztőjeként önként leradíroztam magam a kortárs költészet térképéről. De nem bánom, mert az erkölcsi mércém szerint ez így helyes. És ezt nagyon őszintén mondom. Majd eljön annak is az ideje, hogy visszaszakerüljek a térképre.

Székelyhidi Zsolt